

איך מכינים ומעבירים פעילות גיבוש לכיתה: המדריך למחנך

מסלול לפי זמן, משבועיים לפני הפעילות ועד השבוע שאחריה

המדריך הזה נכתב למחנך שמעביר פעילות גיבוש בכיתה שלו בעצמו, בלי מפעיל חיצוני. הוא בנוי כציר זמן ולא כרשימת נושאים, כדי שתדע בכל רגע מה השלב הבא. כל שלב מפנה לחומר קיים באתר שנכנס לעומק.

שלב אחר שלב

שבועיים לפני

מסתכלים על הכיתה לפני שבועיים פעילות

לפני שבועיים משחק, כדאי לדעת מה מצב הקשרים בכיתה. מי יושב עם מי, מי נשאר לבד, אילו קבוצות קבועות כבר נוצרו. [מיפוי חברתי פשוט](#) נותן תמונה בתוך שיעור אחד. הבחירה בפעילות נגזרת מהתמונה הזאת, לא להפך. אם התמונה מראה קשרים סבירים ורק חוסר היכרות, אפשר להסתפק [בפעילות קצרה בתוך הכיתה](#).

שבוע לפני

בוחרים פעילות אחת ומתאימים אותה לגיל

פעילות אחת מספיקה. עדיף משהו שאפשר להסביר בשלושים שניות ולהריץ ברבע שעה. לכיתות היסודי מתאימים [משחקי שיתוף פעולה בלי ציוד](#), ולכיתות ה מתאים [מבנה של מעגלי משותף](#). לחטיבה אפשר להתחיל [מפגש ראשון לכיתה ז](#). אם הכיתה חדשה או לא מכירה, [משחק שמות](#) הוא נקודת פתיחה נוחה.

יום לפני

מכינים את הציוד ואת המשפט הראשון

הכנה של יום לפני היא בעיקר לוגיסטיקה: מה מזיזים בכיתה, כמה קבוצות, איך מחלקים אותן, וכמה דקות יש באמת. כתוב לעצמך מראש את המשפט הראשון שתגיד ואת השאלה שתשאל בסוף. דפים ומערכים מוכנים להדפסה נמצאים [במאגר החומרים למורים](#), וכדאי להוריד אותם היום ולא בבוקר.

10 הדקות הראשונות

קובעים כללים לפני שמתחילים לשחק

עשר הדקות הראשונות קובעות את הטון. אמור בקול מה מותר ומה לא, במשפטים קצרים: לא צוחקים על מי שנופל, לא מוציאים אף אחד מהקבוצה, אפשר לבקש לצאת לרגע. אם כבר בניתם [אמנה כיתתית](#), זה הרגע לחזור אליה בשתי שורות. אין צורך בנאום. חזרה על כלל אחד ברור עדיפה על חמישה כללים שאיש לא זוכר.

במהלך הפעילות

עומדים בצד ומסתכלים, לא מנהלים מהמרכז

בזמן הפעילות התפקיד שלך הוא בעיקר לראות. עמוד בצד ולא במרכז המעגל, ותן לקבוצות להתבלבל קצת לפני שאתה נכנס. שים לב מי לא מדבר, מי נדחף החוצה בשקט, ומי לוקח את כל ההחלטות. הסימנים האלה חוזרים גם בהפסקה, [והתרחיש של תלמיד שיושב לבד](#) מרחיב על מה שרואים שם. רשום לעצמך שתי הערות תוך כדי, אחרת הן נשכחות.

העיבוד בסוף

כאן אתה השחקן המרכזי

המשחק הוא הפתיחה, השיחה בסוף היא העיקר. שב עם הכיתה במעגל, ושאל שלוש שאלות פשוטות: מה היה קשה, מי עזר למי, מה היינו עושים אחרת בפעם הבאה. אל תסכם במקומם ואל תמהר למלא שתיקה. אם השיחה נוגעת בהזרה, [דף העבודה על העומד מהצד](#) ו[דף העבודה על חברות והכלה](#) נותנים לה המשך בשעת חינוך.

השבוע שאחרי

מחזירים את זה לשגרה של הכיתה

פעילות אחת היא נקודת התחלה. בשבוע שאחרי כדאי להחזיר אליה משפט אחד בשעת חינוך, ולשמור על שינוי קטן וקבוע בסידור הישיבה או בחלוקה לקבוצות. אם עלו סימנים של הזרה, [המדריך למניעת חרם בכיתה](#) מפרט מה עושים מוקדם. תמונת מצב רחבה יותר על אקלים הכיתה אפשר לקבל מ[מדד תחושת השייכות](#) [בסקר האקלים](#).

צ'קליסט להדפסה לפני הפעילות

- ☐ בחרתי פעילות אחת בלבד, ואני יודע להסביר אותה בשלושים שניות
- ☐ מדדתי כמה דקות יש באמת, כולל כניסה ויציאה מהכיתה
- ☐ החלטתי מראש איך מחלקים לקבוצות, ולא משאיר את זה לתלמידים

- ☐ הכנתי את הציוד מהערב, כולל חלופה אם משהו חסר
- ☐ פניתי מקום פיזי בכיתה, או סגרתי מראש חדר או חצר
- ☐ ניסחתי את המשפט הראשון שאני אומר, ואת שלוש שאלות הסיכום
- ☐ אמרתי לכיתה מראש שיהיה משהו אחר בשיעור הזה
- ☐ החלטתי איפה אני עומד בזמן הפעילות, מחוץ למעגל
- ☐ סימנתי שניים או שלושה תלמידים שאני שם לב אליהם במיוחד
- ☐ שמרתי חמש דקות בסוף לשיחה, ולא רק לאיסוף ציוד

מה עושים אם

תלמיד מסרב להשתתף

אל תתמקח איתו מול הכיתה ואל תהפוך את הסירוב לאירוע. תן לו תפקיד צדדי, כמו שמירת זמן או רישום נקודות, והמשך. רוב הסירובים מתרככים אחרי כמה דקות של צפייה מהצד.

תלמיד אחד משתלט על הקבוצה

אל תעצור אותו בניזיפה פומבית. שנה את הכללים במקום: סבב שבו כל אחד מדבר פעם אחת, או משימה שבה המוביל אינו יכול לגעת בציוד. הכלל עושה את העבודה במקומך.

הכיתה שקטה מדי ולא מגיבה

אל תמלא את השקט בהסברים נוספים. הורד את גודל הקבוצה לשלושה או ארבעה, קצר את הזמן, ותן משימה שאפשר להתחיל בה מיד. שקט בדרך כלל מעיד על משימה גדולה מדי, לא על חוסר עניין.

קבוצה נשארת בחוץ ואתה רוצה להציל

אל תיכנס פנימה ותפתור להם את המשימה. תן רמז אחד וחזור לצד. קבוצה שמסתדרת לבד אחרי מאבק קצר מקבלת מזה יותר מקבוצה שהמחנך סידר לה את התוצאה.

פורץ ריב אמיתי בין תלמידים

אל תמשיך את הפעילות מסביב לריב. עצור, הפרד, ותן לשאר להמשיך במשימה אחרת בזמן שאתה מדבר עם השניים בצד. לשיחה עצמה יש מבנה מסודר ב[דף העבודה לפתרון סכסוכים](#).

נגמר הזמן באמצע

אל תדחוס את הסיכום לדקה האחרונה. עדיף לעצור את המשחק מוקדם ולהשאיר חמש דקות לשיחה, מאשר לסיים את המשחק בלי לדבר עליו. חלק שלא הספקתם אפשר להעביר בשיעור הבא.

עולה שיש הדרה של תלמיד בכיתה

אל תטפל בזה בתוך הפעילות ומול כולם. סיים את הפעילות כרגיל, וקבע לעצמך טיפול נפרד. [הפרוטוקול צעד](#) אחר צעד למחנכת מתאר את סדר הפעולות, ו**[התערבות בכל הכיתה](#)** מסביר למה זה לא מסתכם בשיחה עם ילד אחד.

מתברר שההדרה עברה לוואטסאפ

אל תדרוש מהתלמידים למחוק קבוצה או להוסיף חבר מיד. זה מזיז את הבעיה לקבוצה חדשה שאתה לא רואה. [ההנחיות לתלמיד שמודר מקבוצת הכיתה](#) מפרטות מה כן עושים.

הפעילות נכשלת ואתה מרגיש שקוף

אל תסיים בהתנצלות ואל תאשים את הכיתה. אמור בפשטות שזה לא עבד, שאל אותם למה לדעתם, וסגור. שיחה כנה של שתי דקות אחרי פעילות שנפלה שווה לא פחות מפעילות שהצליחה. אם התחושה חוזרת בכל ניסיון, כדאי לשקול [מתי נכון להביא מומחה חיצוני](#).

שאלות שתוזרות

+ כמה זמן צריך לפעילות גיבוש אחת?

+ אני לא מדריך, זה בכלל מתאים לי?

+ מה עושים בכיתה שכבר מגובשת?

+ צריך ציוד מיוחד?

+ מתי הזמן הנכון בשנה?

+ מה ההבדל בין פעילות גיבוש לפעילות ODT?

להעמיק

ערכה לבניית אמנה כיתתית

כללים שהכיתה מנסחת בעצמה ואפשר לחזור אליהם

מיפוי חברתי בכיתה בתחילת השנה

לזהות מי נשאר בחוץ לפני שבחרים פעילות

משחק לשעת חינוך בלי ציוד: המכנה המשותף

מוכן להרצה מיידית, עם כללים לפי גיל

פעילות גיבוש לכיתה א: מה עובד ומה לא

התאמות לגיל הצעיר, כולל מה לא לנסות

מערך שיעור על רכילות בכיתה

כשמה שצף בפעילות הוא דיבור מאחורי הגב

מערך שיעור על קבלת השונה

המשך טבעי לשיחה שעולה אחרי פעילות

ציטוטים לפתיחת שנת הלימודים

פתיחה קצרה לשעת חינוך בשבוע שאחרי

איך מדברים עם תלמיד שמוביל חרם

מבנה לשיחת בירור אישית אחרי שזיהיתם מוביל

ואם תרצו שנגיע

פעילות גיבוש חד פעמית

אותו מודל בהיקף של כיתה אחת, בלי להתחייב לשכבה שלמה. מתאים לכיתה שיש בה קושי חברתי, או כטעימה לפני החלטה על משהו גדול יותר.

גפ"ן 11854

יום שיא

יום אחד של תחנות מסתובבות בחצר בית הספר, לשכבה שלמה או לבית הספר כולו. כל התלמידים פעילים במקביל, והתחנות בנויות כך שאי אפשר לסיים אותן לבד.

גפ"ן 11854

סדנה למניעת חרמות

ארבעה מפגשים שבועיים רצופים בכיתה, אותו מדריך לאורך כל הסדרה. עבודה על הכלה חברתית ופיתוח אמפתיה, לא הרצאה חד פעמית.

גפ"ן 56427

פעילות גיבוש שמחנך מעביר בעצמו היא הדבר הזמין ביותר, ובכיתות רבות היא גם מה שמזיז את השבוע. כשמדובר באירוע גדול יותר, ביום שיא לשכבה או בתהליך מסודר סביב הדרה בכיתה, יש שלב שבו נוח שמישהו מבחוץ מפעיל ואתה פנוי להסתכל על התלמידים שלך. אפשר לקרוא כאן על הפעילויות שמוצעות לבתי ספר, ולפנות דרך עמוד יצירת הקשר באתר.

נתקעתם? אני כאן

המדריך הזה נכתב כדי שתוכלו להסתדר לבד, אבל אם משהו לא מסתדר או שאתם רוצים לחשוב על זה יחד עם מישהו, אשמח לעזור. גם אם זה לא קשור להזמנת פעילות.

 052-597-7959

וואטסאפ 052-597-7959 · העוזר החכם באתר dhpe.co.il · טופס יצירת קשר: dhpe.co.il/contact